Förväntningar på personalens relationskompetens i skolmyndigheters rapporter om förskolan – En dokumentanalys

Målgrupp Förskola

Nyckelord Relationer, Mellanmänsklig, Summativ kvalitativ innehållsanalys

Författare Carin Bäcknäs
carin.backnas@ju.se
HLK, Jönköping

Inledning

Relationer är centralt för utveckling och lärande. Trots detta riskerar förskollärares förmåga att upprätthålla goda relationer i förskolan att tas förgiven till följd av ett ökat politiskt fokus gällande barns kunskapsutveckling. En orsak till dagens kunskapsfokus kan vara att vi lever i en kunskapsintensiv tid som präglas av mätbarhetens logik (Bengtsson, 2018) och social acceleration (Rosa, 2013), vilket riskerar att förändra villkoren för förskolepedagogikens omsorgsbetonade grund – Educare.

Syfte/forskningsfråga

Politiskt initierade rapporter som skolmyndigheterna ges i uppdrag att skriva formulerar förväntningar på de aktörer som bedriver utbildning i förskolan. Det saknas forskning som kartlägger krav som ställs samt i vilken utsträckning skolmyndigheternas rapporter dessutom fokuserar mellanmänskliga värden. Syftet med denna studie är därför att synliggöra hur mellanmänskliga värden såsom relationer och samspel framträder i Skolverket och Skolinspektions rapporter riktade till förskolan. Syftet leder fram till följande forskningsfråga: *Vilka förväntningar på personalens relationskompetens uttrycks i rapporter, publicerade för förskolan mellan 2010–2025?*

Metod

Denna dokumentanalys använder *Summativ Kvalitativ Innehållsanalys* (Hsieh & Shannon, 2005), vilket har möjliggjort kartläggning av identifierade nyckelord. I analysprocessen undersöktess därefter i vilka sammanhang nyckelorden förekommit. I avslutande analysfas tolkades nyckelordens förekomst i relation till framträdande mönster i rapporternas innehåll och eventuella underliggande budskap.

Studien har omfattat 28 rapporter, varav 12 från Skolverket och 16 från Skolinspektionen, utgivna 2010-2025. Studiens nyckelord omfattas av 8 begrepp som beskriver aktörer, 9 krav-liknande begrepp och slutligen 21 begrepp vilka beskrivs som mellanmänskliga värden. De utvalda nyckelorden förekom i sammanlagt 1067

sekvenser. Varje sekvens omfattar den eller de meningar som nyckelorden omgärdats av.

Resultat

Studiens resultat synliggör att samtliga rapporter från Skolinspektionen innehåller mellanmänskliga värden men två av Skolverkets rapporter saknar mellanmänskliga värden. Krav på aktörer gällande mellanmänskliga värden förekommer i 11,6% av samtliga sekvenser. En tredjedel av de sekvenserna (krav + aktör + mellanmänskliga värden) är direkta hänvisningar till lagar och styrdokument. Sekvenser som visar tecken på förskolepersonals relationskompetens förekommer i mer än dubbelt så många sekvenser från Skolinspektionen än vad som synliggjorts i Skolverkets. Tecken på relationskompetens hos förskolepersonalen förekommer endast i ¼ av Skolverkets rapporter. I Skolinspektionens rapporter förekommer tecken på förskolepersonals relationskompetens i 3/4 av dem. Mellanmänskliga värden används ofta utan direkt anknytning till pedagogiska relationer.

Genom resultatet väcks följande frågor; Vad får det för konsekvenser att den granskande skolmyndigheten i större utsträckning betonar mellanmänskliga värden än den skolmyndighet vars uppgift är att stödja och normativt styra? Om inte skolmyndigheters rapporter fokuserar pedagogiska relationer, hur prioriterat är det då i förskolans praktik och systematiska kvalitetsarbete?

Referenser

Bornemark, J. (2018). *Det omätbaras renässans : en uppgörelse med pedanternas världsherravälde* (Första upplagan). Volante.

Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, *15*(9), 1277–1288. https://doi.org/10.1177/1049732305276687

Rosa, H., & Trejo-Mathys, J. (2013). *Social acceleration : a new theory of modernity*. Columbia University Press.